

Problem niedostatecznego finansowania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej nie jest ani nowy, ani incydentalny. Przez lata był przedmiotem analiz, stanowisk, apeli i rozmów prowadzonych pomiędzy samorządami a administracją rządową. Analizowany był także przez ekspertów Najwyższej Izby Kontroli i opisywany w oficjalnych dokumentach państwowych. Mimo to nie doczekał się systemowego rozwiązania. Oś czasu prowadząca od diagnozy do decyzji o wejściu na drogę sądową pokazuje, że obecne działania samorządów nie są aktem nagłym, lecz konsekwencją wieloletnich zaniechań.

2017 r. – państwowa diagnoza problemu

Już w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli w informacji o wynikach kontroli pt. „*Dotowanie zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami*” (KBF.430.002.2017, nr ewid. 26/2017/P/16/009/KBF) jednoznacznie wskazała, że system finansowania zadań zleconych nie działa prawidłowo.

W raporcie NIK znalazł się zapis, który do dziś pozostaje aktualny i wprost koresponduje z argumentacją samorządów powiatowych: „*Wszystkie dwanaście kontrolowanych przez NIK jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatów i województw – współfinansowało zadania zlecone, co ograniczało im możliwości finansowania zadań własnych. Wskazuje to na nieprawidłowe działanie systemu finansowania zadań zleconych, które – zgodnie z przepisami – powinny być finansowane z budżetu państwa. Wymaga podkreślenia, że znalezienie satysfakcjonującego rozwiązania opisanego wyżej problemu jest niezwykle trudne w warunkach samodzielnego, pod względem kształtowania poziomu wynagrodzeń i doboru środków i metod, działania poszczególnych j.s.t.*”

Tym samym państwowy organ kontroli już blisko dekadę temu potwierdził to, na co od lat wskazywały samorządy: zadania zlecone są w praktyce finansowane kosztem zadań własnych JST, a odpowiedzialność za ten stan rzeczy nie leży po stronie samorządów, lecz w konstrukcji systemu.

Maj 2023 r. – formalny punkt wyjścia

31 maja 2023 r., podczas XXIX Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich w Karpaczu, przyjęta została uchwała nr XXIX/6/23 w sprawie dochodzenia roszczeń związanych z niedostatecznym finansowaniem zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Był to moment kluczowy, ponieważ po raz pierwszy tak konkretnie najwyższy organ ZPP w sposób jednoznaczny odniósł się do możliwości sięgnięcia po instrumenty prawne przewidziane w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Uchwała nie była aktem symbolicznym. Zgromadzenie Ogólne udzieliło poparcia dla działań zmierzających do dochodzenia roszczeń przez Powiat Bielski (woj. śląskie) oraz zobowiązało Zarząd ZPP do zapewnienia wsparcia organizacyjnego, prawnego i finansowego. Jednocześnie w uzasadnieniu dokumentu jasno wskazano, że podstawą tych działań jest art. 49 ust. 6 ustawy o dochodach JST, który wprost przewiduje możliwość dochodzenia należnych świadczeń wraz z odsetkami na drodze sądowej.

Uzasadnienie uchwały stanowiło rozbudowaną diagnozę systemowych problemów: brak rzetelnej wyceny kosztów zadań zleconych, przekazywanie dotacji pokrywających jedynie ułamek realnych wydatków, chaos kompetencyjny po stronie administracji rządowej oraz brak mechanizmów waloryzacji dotacji mimo inflacji i wzrostu kosztów pracy. Wprost wskazano również, że ZPP nie posiada legitymacji

Od uchwały do pozwu. Historia (nie)jednego zaniechania i końca cierpliwości samorządów

Kategoria: Rozwój i fundusze

Opublikowano: piątek, 06, luty 2026 11:02

Rafał Rudka

Odsłony: 409

procesowej do występowania w imieniu powiatów, ale może – i powinien – wspierać je w dochodzeniu roszczeń.

Lato i jesień 2023 r. – czas wstrzymania

Mimo przyjęcia uchwały, w kolejnych miesiącach nie podjęto działań wynikających z jej treści. Kluczowym czynnikiem był kalendarz polityczny. 15 października 2023 r. odbyły się wybory parlamentarne, które w naturalny sposób zdominowały funkcjonowanie administracji rządowej i debatę publiczną.

W tym okresie środowisko samorządowe świadomie wstrzymało się z eskalacją sporu. Zarówno przed wyborami, jak i po ich rozstrzygnięciu, poszczególne ugrupowania polityczne deklarowały daleko idące zrozumienie dla problemów samorządów, w tym dla kwestii niedofinansowania zadań zleconych. Po wyborach podobne deklaracje składały ugrupowania tworzące nową większość rządową.

Samorzady – w tym Związek Powiatów Polskich – udzieliły nowej władzy kredytu zaufania, zakładając, że zapowiedzi odbudowy dialogu i partnerskich relacji przełożą się na realne zmiany systemowe. W efekcie ani przed wyborami, ani bezpośrednio po nich nie uruchomiono działań przewidzianych w uchwale z maja 2023 r.

2024–2025 r. – test partnerstwa: ustawa o dochodach JST

Najważniejszym sprawdzianem tych deklaracji stały się prace nad nową ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Związek Powiatów Polskich w toku prac legislacyjnych zgłaszał zastrzeżenia, wskazując, że projekt ustawy nie rozwiązuje wielu problemów, w tym także finansowania zadań zleconych, i ma charakter ułomny.

Jednocześnie stanowisko ZPP miało charakter warunkowy. Minister Finansów Andrzej Domański, jeszcze przed uchwaleniem ustawy, publicznie deklarował przeprowadzenie w 2025 roku nowej, kompleksowej wyceny zadań zleconych. Deklaracja ta była traktowana jako zapowiedź korekty systemowej, która miała uzupełnić niedoskonałości nowej regulacji.

Ostatecznie jednak ustawa została zaopiniowana pozytywnie przez stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, mimo zgłaszanych przez ZPP zastrzeżeń. Z perspektywy czasu okazało się, że zapowiadana wycena zadań zleconych nie została przeprowadzona, a systemowe problemy pozostały nierozwiązane.

Styczeń 2026 r. – koniec czekania

27 stycznia 2026 r. Zarząd Związku Powiatów Polskich przyjął stanowisko w sprawie dochodzenia należności od Skarbu Państwa i jednostek podległych administracji rządowej. Dokument ten stanowi wyraźny punkt zwrotny.

Zarząd ZPP jednoznacznie stwierdził, że wieloletnie próby dialogu nie przyniosły efektu, a składane deklaracje nie zostały zrealizowane. Wprost wskazano, że w toku prac nad ustawą o dochodach JST odrzucono propozycje gwarantujące sprawiedliwe finansowanie zadań zleconych, a ze strony Ministerstwa Finansów padły sugestie, iż optymalnym miejscem rozstrzygnięcia sporów jest sala sądowa.

Od uchwały do pozwu. Historia (nie)jednego zaniechania i końca cierpliwości samorządów

Kategoria: Rozwój i fundusze

Opublikowano: piątek, 06, luty 2026 11:02

Rafał Rudka

Odsłony: 409

W stanowisku przypomniano niespełnioną deklarację ministra finansów dotyczącą wyceny zadań zleconych oraz wskazano na kolejne decyzje obniżające poziom finansowania zadań realizowanych przez powiaty – od rynku pracy po ochronę zdrowia. W tej sytuacji Zarząd ZPP uznał, że zasadne jest występowanie przez powiaty przeciwko Skarbowi Państwa z roszczeniami dotyczącymi zaniżonych dochodów, w szczególności dotacji na zadania zlecone.

Związek ponownie podkreślił, że nie może występować w imieniu powiatów, ale zadeklarował pełne wsparcie prawne, eksperckie i organizacyjne dla tych, które zdecydują się na drogę sądową.

Puenta: od dialogu do sądu

Historia rozpoczęta uchwałą Zgromadzenia Ogólnego w maju 2023 r. pokazuje proces stopniowy, konsekwentny i osadzony w czasie. Najpierw była diagnoza i formalny mandat do działania. Potem okres wstrzymania związany z wyborami i politycznymi deklaracjami. Następnie test partnerstwa w postaci nowej ustawy i niespełnionych obietnic. Wreszcie – decyzja Zarządu ZPP, która jasno stawia sprawę.

Czas czekania się skończył. Skoro dialog nie przyniósł efektu, kolejnym etapem staje się droga sądowa.

Jak informuje ZPP to nie jest gest konfrontacyjny, lecz konsekwencja faktów i decyzji podejmowanych – lub niepodejmowanych – przez ostatnie lata przez wszystkich rządzących.